

PATVIRTINTA
Pasvalio Mariaus Katiliškio
viešosios bibliotekos direktorės
2025 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V-60

PASVALIO MARIAUS KATILIŠKIO VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS SKAITMENINĖS KOLEKCIJOS NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Skaitmeninės kolekcijos nuostatai (toliau – Nuostatai) nustato Pasvalio Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos (toliau – Biblioteka) Skaitmeninės kolekcijos (toliau – Kolekcija) kūrimo tikslus, funkcijas ir uždavinius, tikslinę auditoriją, struktūrą, skaitmeninamų objektų atrankos tvarką, skaitmeninio turinio kūrimo, saugojimo ir prieigos standartizavimą bei Kolekcijos viešos prieigos ir sklaidos tvarką.

2. Šie Nuostatai parengti vadovaujantis Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymu, Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 933, Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo, skaitmeninio turinio saugojimo ir prieigos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 493, Skaitmeninio turinio kūrimo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. ĮV-384, Skaitmeninio turinio kūrimo, saugojimo ir sklaidos standartų sąrašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2010 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. ĮV-6, Skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo ir išsaugojimo 2015–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2015 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. ĮV-153.

3. Už Bibliotekos Kolekcijos kūrimą ir valdymą atsakingas Vartotojų aptarnavimo centras.

4. Vartojamos sąvokos:

Metaduomenys – struktūrizuoti skaitmeninius ir skaitmenintus objektus aprašantys duomenys, kurie skirstomi į bendruosius, aprašomuosius, administracinius, turinio ir struktūrinius.

Skaitmeninė kolekcija – organizuotas skaitmeninio turinio rinkinys, informacinių technologijų priemonėmis užtikrinantis ilgalaikį skaitmeninio turinio saugojimą ir prieigą prie jo.

Bibliotekai nustatytoji teritorija – Pasvalio rajonas.

Pasvalio kraštas – Pasvalio miestas ir rajonas.

II. KOLEKCIJOS KŪRIMO TIKSLAI

5. Bendradarbiaujant Bibliotekos nustatytoje teritorijoje veikiančioms institucijomis bei bendruomenės nariams išsaugoti kultūros paveldą.

6. Užtikrinti efektyvią kultūros paveldo sklaidą virtualioje erdvėje.

7. Siekti integruoti krašto kultūros paveldą į vientisą Lietuvos virtualią kultūros paveldo informacijos sistemą, sukuriant palankias sąlygas visuomenei susipažinti ir jį naudoti mokslo, savišvietos ir laisvalaikio tikslais.

III. KOLEKCIJOS KŪRIMO FUNKCIJOS IR UŽDAVINIAI

8. Skaitmeninti Bibliotekos nustatytoje teritorijoje saugomus kultūros paveldo objektus.
9. Kaupti, saugoti ir skleisti Bibliotekos nustatytosios teritorijos skaitmeninius objektus.
10. Užtikrinti skaitmeninio turinio išsaugojimą arba perdavimą saugoti į nacionalinius skaitmeninimo centrus.
11. Didinti skaitmeninio kultūros paveldo prieinamumą.
12. Aktualinti kultūros paveldo objektus ir didinti kultūros paveldo matomumą.
13. Kurti ir teikti vartotojams elektronines paslaugas.
14. Siekti kuriamo skaitmeninio kultūros paveldo turinio suderinamumo su nacionaline virtualia kultūros paveldo informacijos sistema „epaveldas.lt“.
15. Didinti Bibliotekos nustatytosios teritorijos kultūros bendruomenių glaudų bendradarbiavimą bei skatinti bendruomenių identiteto išlaikymą.
16. Nuolat stiprinti skaitmeninimo srities specialistų gebėjimus.

IV. KOLEKCIJOS TIKSLINĖ AUDITORIJA

17. Bibliotekos nustatytoje teritorijoje esanti visuomenė/bendruomenė: moksleiviai, studentai, mokslininkai, specialių poreikių žmonės (senjorai, neįgalieji), visi Lietuvos ir išeivijos gyventojai, besidomintys kultūros paveldu.

V. KOLEKCIJOS STRUKTŪRA

18. Kolekciją sudaro šie skaitmeniniai dokumentai:
 - 18.1. Knygos:
 - 18.1.1. knygos, savo turiniu susietos su Bibliotekos nustatyta teritorija;
 - 18.1.2. spaudiniai, reikšmingi Pasvalio krašto istorijai, kultūrai (sunkiai prieinami dėl retumo, mažų tiražų, paklausūs tarp vartotojų);
 - 18.1.3. Bibliotekos išleisti leidiniai (konferencijų straipsnių rinkiniai ir pan.).
 - 18.2. Periodika:
 - 18.2.1. vienkartiniai, nedidelio tiražo periodiniai leidiniai, leisti institucijų, bendruomenių, įmonių Bibliotekos nustatytoje teritorijoje, turintys istorinę, kultūrinę vertę;
 - 18.2.2. atgimimo laikotarpiu Pasvalio krašte leisti periodiniai leidiniai;
 - 18.2.3. periodiniai leidiniai, dažnai naudojami vartotojų, dėl to blogėja jų fizinė būklė.
 - 18.3. Rankraščiai:
 - 18.3.1. įvairiuose Bibliotekos sudarytuose asmenų bei institucijų rankraščių fonduose saugomi dokumentai;
 - 18.3.2. Bibliotekos renginių skaitmeninis fotografijų bei vaizdo ir garso dokumentų archyvas;
 - 18.3.3. kitų institucijų ir privačių asmenų archyvuose saugomi rankraštiniai dokumentai, reikšmingi kultūros istorijai.
 - 18.4. Nekilnojamasis kultūros paveldas:

18.4.1. Bibliotekos nustatytoje teritorijoje esantys archeologijos paminklai, turintys kultūrinę ir mokslinę vertę;

18.4.2. Bibliotekos nustatytoje teritorijoje esantys architektūros paminklai, turintys kultūrinę ir mokslinę vertę;

18.4.3. Bibliotekos nustatytoje teritorijoje esantys istorijos ir kultūros paminklai, turintys kultūrinę ir mokslinę vertę;

18.4.4. Bibliotekos nustatytoje teritorijoje esantys urbanistikos paminklai, turintys kultūrinę ir mokslinę vertę;

18.4.5. Bibliotekos nustatytoje teritorijoje esantys gamtos paminklai, turintys kultūrinę ir mokslinę vertę.

VI. SKAITMENINAMŲ OBJEKTŲ ATRANKA

19. Kultūros paveldo objektų atranką skaitmeninimui vykdo Vartotojų aptarnavimo centras, vadovaudamasis Bibliotekos direktoriaus patvirtinta „Pasvalio Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos Skaitmeninamų kultūros paveldo objektų atrankos tvarka“.

20. Kuriant Kolekciją kultūros paveldo objektai atrenkami pagal bendruosius kultūros paveldo objektų atrankos kriterijus ir tikslinius auditorijos poreikius, apibrėžtus Bibliotekos direktoriaus patvirtintoje „Pasvalio Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos Skaitmeninamų kultūros paveldo objektų atrankos tvarkoje“.

21. Bendrieji skaitmeninamų objektų atrankos kriterijai:

21.1. unikalumas ir retumas;

21.2. turinys ir vertė (istorinė, kultūrinė, mokslinė);

21.3. paklausumas (esami ir potencialus vartotojai);

21.4. fizinė būklė;

21.5. amžius.

22. Kiti atrankos kriterijai yra šie:

22.1. Pasvalio krašto istorijai ir kultūrai svarbūs bei unikalūs kultūros paveldo objektai;

22.2. objektai, kurių autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos laikotarpis yra pasibaigęs arba gauti raštiški teisių turėtojų sutikimai juos skaitmeninti bei viešinti;

22.3. objektai pagal projektą, kuriuos Biblioteka įgyvendina arba dalyvauja įgyvendinant, pobūdį ir susitarimus;

22.4. tarp vartotojų itin paklausūs objektai;

22.5. objektai, atitinkantys planuojamų virtualių parodų temas.

23. Skaitmeninimui atrinkti kultūros paveldo objektai turi būti aprašyti, o jų metaduomenys įtraukti į Bibliotekos elektroninį katalogą, išskyrus dokumentus, kurie nėra Bibliotekos nuosavybė.

VII. SKAITMENINIO TURINIO KŪRIMO, SAUGOJIMO IR PRIEIGOS STANDARTIZAVIMAS

24. Siekiant užtikrinti Kolekcijos suderinamumą su kitomis nacionalinėmis ir tarptautinėmis virtualiomis kultūros paveldo informacinėmis sistemomis, taip pat užtikrinti skaitmeninio turinio kokybę, skaitmeninėje kolekciijoje kaupiamų skaitmenintų objektų aprašai,

jų metaduomenys, skaitmenintų objektų vaizdai, vaizdo, garso įrašai turi būti parengti vadovaujantis Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2010 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. JV-6 „Dėl skaitmeninio turinio kūrimo, saugojimo ir prieigos standartų ir norminių dokumentų sąrašų patvirtinimo“, taip pat nacionalinių skaitmeninimo centrų nustatytais bendraisiais reikalavimais skaitmenintiems objektams ir juos aprašantiems metaduomenims.

25. Siekiant užtikrinti skaitmeninio turinio ilgalaikį naudojimą, Biblioteka turi garantuoti skaitmeninių objektų ir juos aprašančių metaduomenų ilgalaikį saugojimą arba perduoti juos į regioninius arba nacionalinius skaitmeninimo centrus ilgalaikiam saugojimui.

26. Kolekcijos objektų skaitmeninės bylos saugomos trimis kopijomis: Bibliotekos serveryje ir išorinėse duomenų laikmenose (kietuosiuose diskuose, magnetinėse juostose ir pan.). Už savalaikį kopijų padarymą atsakingas Informacinių technologijų sistemų administratorius.

VIII. KOLEKCIJOS VIEŠA PRIEIGA IR SKLAIDA

27. Siekiant užtikrinti geresnę prieigą prie Kolekcijos, vadovaujamosi šiais skaitmeninio turinio sklaidos internete principais:

27.1. aiški ir paprasta informacijos paieška;

27.2. interneto svetainės struktūra pritaikyta tikslinės auditorijos poreikiams;

27.3. užtikrinta prieiga specialiųjų poreikių žmonėms (senjorams, neįgaliesiems);

27.4. užtikrintas skaitmeninio turinio prieinamumas nepriklausomai nuo vartotojų naudojamų technologijų (skaitmeninti objektai viešai prieigai pateikiami keliais formatais, numatant galimybes gauti informaciją įvairiomis informacinėmis priemonėmis – kompiuteriais, išmaniaisiais telefonais ir kitomis technologinėmis priemonėmis).

27.5. nuolatinė vartotojų poreikių stebėseną ir analizę;

27.6. apibrėžtos Kolekcijos skaitmeninio turinio naudojimo taisyklės vartotojams;

27.7. intelektinės nuosavybės teisių apsaugos užtikrinimas: interneto svetainėje Kolekcija privalo būti viešinama nepažeidžiant Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir asmens duomenų apsaugos reikalavimų.

28. Kolekcijos turinys skleidžiamas šiomis priemonėmis:

28.1. per Bibliotekos skaitmeninio kultūros paveldo duomenų bazės viešas prieigas vidiniame tinkle ir internete (elektroninę biblioteką „Pasvalia“);

28.2. per Bibliotekos interneto svetainę;

28.3. per nacionalinę virtualią kultūros paveldo informacijos sistemą „epaveldas.lt“;

28.4. per Europos skaitmeninę biblioteką „europeana.eu“ bei kitų tarptautinių projektų kultūros paveldo skaitmeninimo ir sklaidos projektų informacijos sistemas;

28.5. per interneto paieškos sistemas.

29. Kolekcijos turinys populiarinamas šiomis priemonėmis:

29.1. pranešimais ir informacija Bibliotekos interneto svetainėje;

29.2. pranešimais ir publikacijomis periodinėje spaudoje;

29.3. informacija socialiniuose tinkluose;

29.4. virtualių parodų, edukacinių renginių ir kitų skaitmeninimo projektų rengimu;

29.5. visuomenės/bendruomenės įtraukimu į skaitmeninės bibliotekos kūrimą;

29.6. reklama partnerių interneto svetainėse.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

30. Bibliotekos skaitmeninimo veikla koordinuojama su kitomis atminties institucijomis, kad būtų išvengta darbų dubliavimo, efektyviai naudojamos lėšos, vartotojai gautų kokybiškas paslaugas.

31. Kolekcijos nuostatai skelbiami Bibliotekos interneto svetainėje www.psvb.lt.
